

Oświadczenie złożone przez senatora Leszka Piechotę na 24. posiedzeniu Senatu w dniu 4 sierpnia 2016 r.

Oświadczenie skierowane do ministra sprawiedliwości, prokuratora generalnego Zbigniewa Ziobry

Szanowny Panie Ministrze!

W związku z otrzymaniem odpowiedzi podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości na oświadczenie złożone w dniu 7 kwietnia 2016 r. na czternastym posiedzeniu Senatu, dotyczące uprawnień parlamentarzystów w zakresie możliwości składania zawiadomień o popełnieniu przestępstwa oraz zażaleń na odmowę wszczęcia postępowania przygotowawczego, pragnę jeszcze zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii.

W procedurze karnej w obecnym kształcie szerokie uprawnienia przyznane zostały instytucjom państwowym oraz samorządowym, które złożyły zawiadomienia o przestępstwie. Organy te uprawnione są do złożenia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania. Uprawnienie to zostało przyznane m.in. inspektorom pracy oraz inspektorom Najwyższej Izby Kontroli, a zatem obecnie organy te posiadają uprawnienia szersze niż parlamentarzyści.

W poprzednio złożonym oświadczeniu wskazany został konkretny problem dotyczący naruszeń w zakresie wykorzystania środków publicznych przez samorządy. W tej sytuacji, jak już podkreślano, dochodzi do sprzeczności z powodu przyznania organom samorządowym możliwości działania jako pokrzywdzona gmina, podczas gdy działanie tych organów może stanowić źródło niepożądanego przez mieszkańców gminy zachowania.

W tym wypadku organ samorządowy z całą pewnością nie będzie zainteresowany prowadzeniem postępowania w sprawie. Prowadzi to do absurdu, kiedy decyzja o umorzeniu postępowania nie zostanie zaskarżona, nawet jeśli wystąpią ku temu przesłanki, i właściwie mimo formalnej możliwości zaskarżenia w rzeczywistości to nie nastąpi. Mamy zatem do czynienia z sytuacją absurdalną, kiedy jednocześnie przepisy prawa przewidują obowiązek złożenia zawiadomienia do prokuratury lub policji o możliwości popełnienia przestępstwa przez każdego, kto dowiedział się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, przy jednoczesnym znacznym ograniczeniu kręgu podmiotów, które postanowienie o umorzeniu przestępstwa lub o odmowie wszczęcia postępowania mogą zaskarżyć.

Wskazane w odpowiedzi na oświadczenie uprawnienia przewidziane w art. 19 ust. 1 oraz art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 9 maja 1966 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (DzU z 2015 r., poz. 1605, z późn. zm.) co prawda przewidują możliwość działań w interesie wyborców przez parlamentarzystę, jednak biorąc pod uwagę praktykę, nie są to działania, które umożliwiają osiąganie konkretnych, oczekiwanych przez społeczeństwo rezultatów. Nie bez znaczenia pozostaje odmienny od możliwości podjęcia inicjatywy na drodze postępowania karnego charakter uprawnień. Uprawnienia przewidziane w omawianej ustawie dotyczą głównie kontaktu na linii organ – parlamentarzysta, bez udziału organów postępowania karnego. Powyższe uprawnienia, choć istotne, nie pozwalają na zainicjowanie postępowania oraz ewentualne zaskarżenie postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania oraz o umorzeniu postępowania przygotowawczego, co w konsekwencji uniemożliwia spowodowanie reakcji prawnokarnej za popełniony czyn. Istnieją sytuacje, w których podjęcie przez parlamentarzystę interwencji nie będzie wystarczające, a odmowa przyznania uprawnień w zakresie zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania w zakresie wskazanego typu spraw nie pozwala na realizację zasady praworządności. Przede wszystkim jednak uniemożliwia podjęcie działań skutecznych, mających na celu ochronę wspólnoty samorządowej przed niepożądanym zachowaniem osób decyzyjnych, zachowaniem noszącym znamiona przestępstwa.

Proponowane w odpowiedzi na oświadczenie sposoby postępowania nie są wystarczające do podjęcia określonych, skutecznych działań. Umożliwienie parlamentarzystom podejmowania inicjatyw oraz branie czynnego udziału w postępowaniu prawnokarnej jest rozwiązaniem korzystniejszym organizacyjnie.

Dodatkowo podkreślam, iż powyższe rozważania nie są oderwane od rzeczywistości, a potrzeba zwrócenia uwagi na pewne okoliczności i zaproponowanie dodatkowych, skutecznych rozwiązań proceduralnych pojawiła się w związku z zaistniałym w rzeczywistości problemem. Nadrzędnym celem powinno być przede wszystkim umożliwienie podejmowania działań skutecznych, efektywnych, o charakterze nie tylko prewencyjnym, ale pozwalających również walczyć z nieprawidłowościami, także w samorządach. Parlamentarzysta powinien dbać nie tylko o interesy swoich wyborców, ale również o prawidłowe funkcjonowanie struktur pań-

stwowych, zapobiegać niewłaściwemu wydatkowaniu środków publicznych w skali lokalnej. Jeśli posłom zostały przyznane uprawnienia do zasięgania informacji o toczącym się postępowaniu, złożenia zawiadomienia do organów ścigania, wreszcie wstępu do pomieszczeń, interwencji, to przyznanie uprawnień do zaskarżania postanowień organów ścigania w sprawach dotyczących samorządów lokalnych nie byłoby pozbawione logiki, a przeciwnie, powinno być naturalną konsekwencją dotychczas przyznanych uprawnień.

Podsumowując, należy uznać, że wprowadzenie zmian proceduralnych, umożliwiających czynny udział parlamentarzystów w postępowaniu w zakresie zaskarżenia decyzji o odmowie wszczęcia lub umorzenia postępowania karnego, jest niezbędne do powzięcia skutecznej reakcji na czyny zabronione popełniane ze szkodą dla wspólnoty samorządowej.

Leszek Piechota